

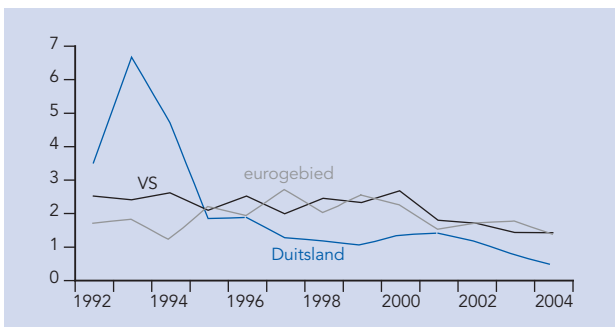
Groeiverschillen vallen mee

E.B. Spijkerman en S.J. Holle

*Deze rubriek wordt periodiek verzorgd door het ministerie van Financiën.
Met dank aan Michael Kuijper voor dataondersteuning.
e.b.spijkerman@minfin.nl*

De afgelopen tijd besteedden diverse media aandacht aan de verschillen in economische groei tussen landen van het eurogebied. Bij een gemiddelde groei in het gehele eurogebied in 2004 van 2,1% varieerden nationale groeicijfers van 1,0% in Italië en Portugal tot 5,4% in Ierland. De recente belangstelling voor groeiverschillen is om meerdere redenen opmerkelijk. Ten eerste werd het maximale verschil in groei binnen het eurogebied (hoog minus laag) sinds de start van de EMU in 1999 ieder jaar kleiner, tot 4,4 procentpunt in 2004. Het verschil tussen hoog en laag lag tussen 2000 en 2003 op gemiddeld 5,7 procentpunt. Volgens de groeiprojecties van de Europese Commissie uit dit voorjaar zal deze convergentie doorzetten, tot een groeiverschil van 3,5 procentpunt in 2006. Ten tweede zijn de verschillen evenmin uitzonderlijk groot. Binnen het eurogebied zijn de groeiverschillen vergelijkbaar met die tussen Amerikaanse staten. Verschillen in groei tussen de Duitse Länder zijn iets kleiner (zie figuur 1).

Figuur 1. Standaarddeviatie van de groei binnen het eurogebied (landen), de VS (staten) en Duitsland (Länder)

Bron: Eigen berekeningen op basis van cijfers van de Europese Commissie, het Bureau of Economic Analysis en de Statistische Ämter der Länder

Dat groeiverschillen in het eurogebied nu kleiner zijn dan in het verleden, is grotendeels terug te voeren op toegenomen conjunctuursynchronisatie. Enerzijds heeft voortschrijdende economische integratie de onderlinge handels- en kapitaalstromen bevordert, terwijl anderzijds het in vergrote mate mondiale karakter van schokken (aandelenhousse, olieprijs, terrorisme) een rol speelt. Door structurele verschillen tussen landen in openheid, flexibiliteit, sectorspecialisatie en handelsrelaties kunnen uniforme schokken echter ook asymmetrische effecten hebben en zo groeiverschillen binnen de EMU bevorderen. Ter illustratie: de concurrentiepositie van het *gehele* eurogebied verslechtert door de appreciatie van de euro tegenover de dollar, maar deze appreciatie komt in Ierland (dat 23% van zijn export afzet in de VS) harder aan dan in Oostenrijk en Nederland (slechts 8%). Volgens de Europese Commissie (2005) heeft op dit moment meer dan driekwart van het totale groeiverschil binnen het eurogebied structurele oorzaken.

Flexibiliteit en concurrentie

Het benadrukken van verschillen in groei lijkt vooral ingegeven door slechte nationale prestaties. De vaak aangedragen remedie voor de teleurstellende groei in een aantal landen – de ECB moet de huidige historische lage rente van 2% verder verlagen – is allesbehalve een oplossing. Waar ligt die dan wel?

Het structureel achterblijven van sommige landen binnen de EMU kan niet langer kan worden ‘opgelost’ via nationaal monetair beleid en de wisselkoers. Dit onderstreept de noodzaak om overige nationale aanpassingsmechanismen te versterken. Economische structuren moeten zodanig worden hervormd dat lonen en prijzen flexibeler reageren op vraag- en aanbodschokken. Alleen dan zijn landen in staat schokken op te vangen en snel te herstellen van economische tegenwind (OESO, 2004). Bovendien zijn structurele hervormingen het meest effectief wanneer deze op meerdere terreinen worden doorgevoerd: hervormingen in de arbeidsmarkt (flexibeler lonen, versoepelen ontslagrecht) en productmarkt (meer concurrentie en toetreding) versterken elkaar (IMF, 2005). Ter illustratie: lagere prijzen door intensievere concurrentie in productmarkten zonder dat lonen in een achterblijvende economie reageren, zullen zich vertalen in lagere winstmarges. Lage marges zetten een rem op investeringen door bestaande bedrijven en maken toetreding door potentiële concurrenten minder aantrekkelijk. Naast het bevorderen van de concurrentie op markten voor goederen en diensten (onder andere via de Dienstenrichtlijn) zal ook het verder integreren van financiële markten (vooral voor consumenten en kleinere bedrijven) het groeipotentieel verhogen (OESO, 2005). Als landen hun overheidsfinanciën op orde krijgen, kan tevens begrotingsbeleid in slechte tijden meer dan nu tegenwicht bieden aan conjuncturele schommelingen.

Hervormingen nodig

De groeiverschillen in het eurogebied zijn redelijk ‘normaal’. In een monetaire unie brengen structurele kenmerken van landen altijd verschillen in groei met zich mee. Structurele hervormingen maken landen weerbaarder tegen schokken, verhogen het groeipotentieel en reduceren de langetermijngroeiverschillen. Op die manier kan de werking van de EMU verder worden verbeterd. ■

Emile Spijkerman en Stephanie Holle

Literatuur

- Europese Commissie (2005) *Quarterly Report on the Euro Area July 2005*. Brussel.
- IMF (2005) *Product Market Regulation and the Benefits of Wage Moderation*, Washington. Hoofdstuk 1 in: *Euro Area Policies - Selected Issues*.
- OESO (2004) *One Money One Cycle? Hoofdstuk 4 in: Economic Review Euro Area*. Parijs.
- OESO (2005) *Going for Growth and Resilience. Hoofdstuk 4 in: Economic Review Euro Area*. Parijs.